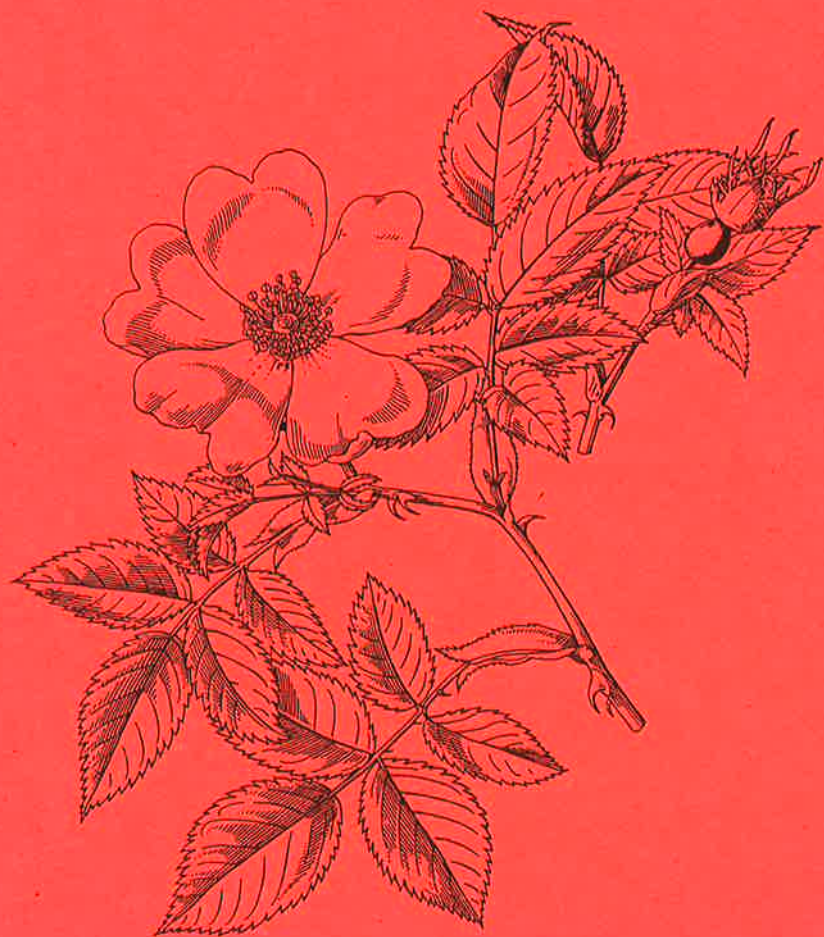

De
VRIENDEN van de PLANTENTUIN
GENT

---

driemaandelijks
zeventiende
nr. 2

tijdschrift
jaargang
juni 1998

De

VRIENDEN van de PLANTENTUIN

GENT

driemaandelijks tijdschrift
zeventiende jaargang
nr. 2 juni 1998
ISSN 0777 - 8821

Inhoud

Redactioneel(tje)	2
English roses indeed	3-7
Rozen zaaien : (n)iets voor realisten	8-12
Broodroof !	13-15
Klimrozen	16-23
Agenda 1998	24-25
Lidgeld	26
Oude rozen	27-30
Rozengeur en maneschijn	31-33
(Be)zoek de roos	34-35
Rozen : ook in de Plantentuin, natuurlijk	35
Planten om te hebben	36-37
Araña verde	38-41
Zwijnaarde boven !	42
Gent : natuur & cultuur	43
Tentoonstellingen 1998	44
Canarische eilanden : plantenwielde in een notedop	45-47
Colofon	48

Redactioneel(tje)

Beste lezers,

Het nummer dat u nu begint te lezen, is een wat ongewone aflevering. U heeft namelijk een themanummer voor u liggen, en de bijdragen handelen voor het grootste gedeelte over de ROOS. De aanzet tot deze bijzondere aflevering is vorig jaar gegroeid uit gesprekjes met een van onze leden, Ingrid Verdegem, die dan ook verantwoordelijk is voor meerdere en bijzonder originele bijdragen aan dit themanummer. We hebben ook even gedacht aan een chiquere uitgave, met kleurplaten en zo, maar de prijs en het vele bijkomende werk hebben ons wijselijk doen besluiten om het eenvoudig te houden, wat meer past bij onze vereniging...

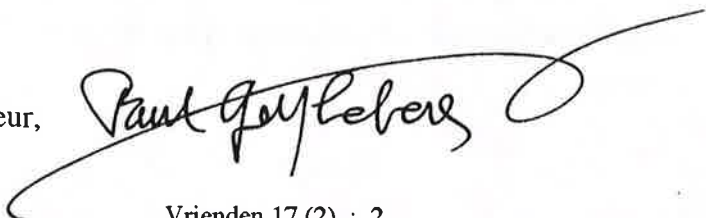
De andere bijdragen die intussen door diverse schrijvers naar mij zijn gestuurd, zijn hierdoor verzet naar een volgend nummer, en aan deze leden wil ik mijn dank betuigen, ook voor het geduld dat ze -moeten- opbrengen bij het nog-niet publiceren van hun werkjes.

Aan dit nummer ontbreekt de vaste rubriek Lezersforum, en ook hier is de schuldige het grote aanbod aan rosalia. De 48 pagina's zitten eivol, en ik heb dan nog moeten knippen en inkorten op de meest onmogelijke plaatsen...

Mag ik tenslotte nog even uw steun en daadwerkelijke hulp vragen tijdens de opknapbeurt die we begin juli organiseren in de Plantentuin. Werken met een stevige ploeg, in de voormiddag of in de namiddag (zoals u het best past) met tussendoor een gezellige lunch is best plezierig, de tuin wordt gewied, en we leren nieuwe leden kennen. Doen !

En tussen haakjes, de soep van Gilberte is zeer de moeite waard.

Uw redacteur,

A large, stylized handwritten signature in black ink, which appears to read 'Paul Geylbeers'. The signature is written over the text 'Uw redacteur,' and extends across the bottom of the page.

English roses indeed of : een les in economie en management

Ingrid VERDEGEM
Duffelstraat 12, 9890 Semmerzake

Men kan geen tuinboek meer openslaan of er staan wel foto's in van Engelse rozen. Steevast wordt de loftrumpet gestoken, want dit zouden nu eens rozen zijn met alle kwaliteiten waarnaar de rozenliefhebber al jaren in stilte smacht. Voeg daar nog bij de prachtig gefotografeerde kijkboeken die de kweker zelf uitbracht en de gemiddelde tuinliefhebber, die meestal een romantische en dus zeer beïnvloedbare figuur is (aan zichzelf kent men de wereld) heeft niet meer nodig om met zweterige handjes naar tuindagen en kwekers te lopen. Zo heb ik zeven jaar geleden eens een uitgebreide selectie rozenkwekers opgebeld uit de "Gouden Gids". Ik wou dat ik daar een bandopname van had. Men zou dan de eerstvolgende jaren geen humoristische hoorspelen meer hoeven te schrijven voor de radio.

Intussen heb ik de rozen uiteraard gevonden en uitgeprobeerd en om niet over één nacht ijs te gaan werden verschillende vrienden geraadpleegd die ook in de rozen liefhebberen, en werd de kwekerij bezocht (die in Engeland). Bovendien viel ons door een toeval het immense geluk te beurt de rozen in een totaal ander klimaat te kunnen observeren. Als laatste nemen we ook even de mening van andere tuinschrijvers onder de loop. Men valt een gevestigde reputatie natuurlijk niet zomaar aan.

De waarheid over Engelse rozen is namelijk, op zijn zachtst gezegd, genuanceerd.

Het verhaal begint met een, inmiddels alom bekend maar daarom niet minder geniaal idee. Ergens in de jaren vijftig komt een mijnheer David Austin erop om te gaan proberen de eigenschappen van oude (geur en bloemvorm) en nieuwe (doorbloei en ziekteresistentie) rozen met elkaar te verenigen. Fortuna steekt een handje toe en in 1961 is het goed raak.

De klimroos 'Constance Spry' wordt gelanceerd. Dit is werkelijk een ongelooflijk schot in de roos (sorry, was onweerstaanbaar). De bloemen zijn prachtig, dubbel, van een heerlijk zuiver rose en ze verspreiden een opwekkende geur ("bedwelmend" is meestal het woord dat voor "geur" staat, maar sommige rozengeuren maken de hersenen eerder helder vind ik, en dit is er een voorbeeld van). De plant is gezond en krachtig en heeft alles om er het succes van te maken dat hij geworden is. Iedereen die met rozen te maken heeft kent de opstelling in Mottisfont Abbey van een 'Constance Spry' in volle bloei met die leuke witte bank erbij. Werd vanuit alle hoeken gefotografeerd en de foto's werden overal gepubliceerd. Twee opmerkingen echter, want daar heeft u recht op : het gaat niet om een klimroos maar om een grote struik, die als klimmer geleid en gesnoeid kan worden. Dat vraagt enig inzicht. En de plant is niet doorbloeiend, wees gewaarschuwd.

De kweker was echter nog twee andere dingen behalve fortuinlijk. Hij had uitstekende connecties en is een commercieel genie. Beide zijn uiteraard nauwelijks fouten te noemen want ze leiden tot alle grote verwezenlijkingen van de mensheid. Jammer is echter wel als de commercie ten koste van het produkt gaat.

Voor een succesnummer (bij zangers is dat ook zo) en indien men in het oog van het publiek en in de markt wil blijven is er een opvolger nodig. En daar ging het mis. De volgende vroege Austinrozen kregen wel doorbloei mee, maar ook helaas een ziektegevoeligheid en een stakerig broze groei die menig rozenliefhebber grijze haren heeft bezorgd (u mag ze komen tellen als u eens een weekje vrij heeft).

Dat de rozen van in het begin werden geprofileerd als "Engels", en dat ze allerlei namen meekregen uit bekende, opnieuw Engelse, literaire werken hielp niet weinig om ze te profileren als "upper class" en dus als begeerlijk in de van Yuppies en bcbg bezeten jaren tachtig.

De volgende marketing-stap was het laten patroneren van een nieuwe roos door een bedrijf of een instelling. Dat gaf ons 'Heritage' naar het tijdschrift.

Laten we het nog even, voor we van wal steken met onze persoonlijke grievenlijst, over de bloemen hebben. Vergelijk het maar met de laatste diepe hap lucht voor men kopje onder gaat. De bloemen zijn schitterend. 'Chaucer', 'Abraham Darby', 'The Wife of Bath', of 'The Pilgrim' zijn uniek en schitterend en heerlijk. Als het de bedoeling was geweest van de kweker uitsluitend bloemen te produceren is hij een hele grote.

Helaas staan die bloemen op een struik. Helaas dus. Van vele Engelse rozen is het hout stakerig en broos. Het is niet uitsluitend om de verkoop van deze (te) dure planten te pluggen dat men overal schrijft dat men ze per drie moet planten. Mensen met minder geld die toch graag een juweeltje in de tuin wilden en er maar één kochten, weten al heel gauw waartoe die aanbeveling diende. Op deze wijze camoufleert de ene struik de stakerigheid van de andere, en hebben de takken steun aan elkaar. Wat mij eens gebeurde? Poes was aanhalerig met opgerichte staart aan het trippelen want wilde geknuffeld worden door het vrouwtje. Deze ging echter volledig op in de schoonheid van een halve meter hoge nieuwe tak op een 'William Shakespeare' (gekocht voor een 'Othello', maar daarover verder meer). De bloemen gingen ontluiken, de dag was jong en mijn hart zong. Poes probeerde een andere tactiek. Krulde zich rond de benen van het vrouwtje. Veegde met de staart. Gaf kopjes aan de rozelaar. -Krak-. Dat, dames en heren, is broos. En om de dierenliefhebbers die nu op het puntje van de stoel zitten uit de spanning te helpen: het beestje leeft nog hoor.

Problemen begonnen met mijn eerste aanwinst, geschonken door een dierbare vriend als "housewarming present". Het waren drie exemplaren van 'Chaucer'. Ik zal nooit weten waarom de bloemen in het eerste jaar een lichtabrikooskleurige waas hadden en daarna nooit meer, maar zo was het. Een andere probleem was de snoei. Ik werd er zo moe van dat bij de eerstvolgende oversteek naar Albion een grote omweg werd gemaakt om de kwekerij te bezoeken. Het moet gezegd, service staat er heel hoog in het vaandel. Van heinde en verre komen de mensen er met hun problemen (?) naartoe, en iedereen wordt er persoonlijk te woord gestaan door een vriendelijke en zeer onderlegde medewerker. Van de witte kuif van de baas hemzelve was heel in de verte iets te ontwaren in de proefvelden (die zijn niet toegankelijk voor het publiek: industriële spionage en roof van

prototypes bestaat ook in de rozenwereld, ik heb u gewaarschuwd, in dit verhaal gluurt de economie over de schouder). Het persoonlijke woordje van de guru wordt u niet onthouden. Het was "sproeien met Jeyes' Fluid" (hoezo mevrouw, you don't spray at all ? met de ene opgetrokken wenkbrauw waar ook Roger Moore zo goed in is), en "snoeien zoals een oude roos, niet zoals een theeroos". Ik voelde me plots aanzienlijk minder expert. De tweede raad is absoluut goud waard, de eerste heb ik niet opgevolgd. Niet vanwege die wenkbrauw maar omdat ik niet wil sproeien als het te vermijden is, en dat is het door een doodzieke plant te verwijderen en te verbranden, wat met één van de drie Chaucers intussen gebeurd is.

Even verder over de ziektegevoeligheid. Het zwart is een plaag, en dan vooral in de rode variëteiten. 'William Shakespeare' o.a. is inmiddels bijna van de markt verdwenen omdat hij te zwak is en niet te genieten na half juli. Geef toe. Drie bloemen die een iets donkerder duplicaat zijn van die onvergelijkelijke gallica 'Charles de Mills', stoffig en aan kale stakerige stengels in het midden van augustus kunnen niemand bekoren. Hetzelfde scenario heeft zich inmiddels herhaald voor iets teveel Engelse rozen. Ze zijn allemaal (en wij dus ook) het slachtoffer van een te snelle en onzorgvuldige marketing. Met rozen wordt het steeds meer zoals met parfum. Met veel poeha gelanceerd en na twee jaar onvindbaar. Op enkele succesnummers na.

Volgende grief. De groei is zwak te noemen. En hier steun ik op waarnemingen van vrienden en kennissen. De plant blijft in de doorsnee tuin stevast kleiner dan in de catalogi aangegeven staat. Om een vriend te citeren "dat staat daar maar en doet niets en ik kijk ernaar". De waarheid is dat deze rozen heel hoge bodem- en klimaateisen stellen. De bodem moet gepast diep, humusrijk, los en vruchtbaar zijn. Toegeslagen grond (mijn probleem elk jaar weer), zand, koude, vocht. De juffrouw mokt. Vaak vertalen zich slechte groeiomstandigheden in rozenkanker (veel boeken noemen dat een "zeldzame ziekte") en insterven. Bodemverbetering is het enige dat helpt. Of sterke rozen planten. In Engeland ziet men doorgaans sterkere exemplaren dan bij ons, maar daar zijn de winters dan ook niet zo guur, en dat merk je. Bekalking, bijmesten met volledige mest (of goed verteerde paardenmest, the real thing voor wie het kan krijgen, niet uit

pakjes), sporenelementen, bladvoeding. Het helpt allemaal, maar onvermijdelijk rijst tijdens het geknoei ergens de vraag "is dit wat ik zoek in mijn getuinier ?"

Een verdere aansporing om de zaak voorlopig maar zo te laten was een bezoek aan North Carolina (VS). Wat ik daar zag brak mijn Engelse rozenhartje definitief. Stel u voor. Een kleine collectie Engelse rozen met stengels zo dik als een mannenduim. En nog erger. Nergens een tuinier in zicht om ter verantwoording te roepen (het was zondag). Licht het aan het klimaat ? Worden de naar Amerika uitgevoerde exemplaren op een andere onderstam geoculeerd, wat de groeikracht aanzienlijk kan beïnvloeden ? Volgens verhalen en reportages voelen de planten zich ook veel beter in Californië. Selecteert de kweker bewust rozen voor warmere klimaten omdat daar een markt is van mensen met geld ? Al wat ik zeker weet, is dat ze hier staan te verpieteren, en dat zelfs in de toontuin van de Meester de fouten niet ontsnappen aan de blik van de opmerkelijke bezoeker. Mensen als Romke Van de Kaa en Paul Geerts hebben ook al afstand genomen in hun geschriften. Roger Phillips in "The Quest for the Rose" doet naar mijn gevoel dan ook de deur dicht. Hij zegt over David Austin : "His intention has always been to breed new groups for beauty first and health and toughness second".

Wij nuchtere Vlamingen zien hier die vos van die druiven om het hoekje gluren.

Wat hebben we nu geleerd ?

Wie Engelse rozen wil kweken zoekt daarvoor het warmste plaatsje in de tuin. Men bereide het bed voor in de herfst met alle verteerde mest en compost die men te pakken kan krijgen. De sterkste rozen kiezen (met 'Constance Spry', 'Abraham Darby', 'The Pilgrim', 'Sharifa Asma' en 'Graham Thomas' lukt het wel). Planten in een ruim gat in de lente, conservatief snoeien en een kaars branden. Verder elk jaar genereus mulchen met veel compost. Of overstappen op gallica's, maar dat is een volgende artikel.

Rozen zaaien: (n)iets voor realisten

Ingrid VERDEGEM
Duffelstraat 12, 9890 Semmerzake

Het kweken van nieuwe rozenvariëteiten is, meer nog dan bij andere planten, omgeven met een waas van mysterie. Het heet moeilijk te zijn, speciale technieken te vereisen en doorspekt te zijn met magische formules en gezangen bij maanlicht. Natuurlijk is dat ook zo. Daarom zullen wij onze lezer even en passant inwiden in dat heilige der heiligen, het zaaien van rozen.

Om te beginnen is het essentieel dat men, zoals in Dante's hel, alle hoop laat varen om ooit een 'Peace' of een 'Schneewittchen' te produceren. Maar niet omdat wij daarvan de geheime formule niet kennen. Die heet gewoon "massaproductie". Een kweker heeft doorgaans tienduizenden zaailingen per jaar, en het is niet uitzonderlijk dat daar niet eens elk jaar een toproos uit voortkomt. Samen maakt dat miljoenen zaailingen wereldwijd en wie veel lottoformulieren invult heeft nu eenmaal meer kans op de grote pot. Als amateur kan je daar niet tegenop.

Een tweede factor is de moederplanten die wij gaan kiezen om ons zaad voort te brengen. Kwekers beschikken over al dan niet geheime lijsten van vruchtbare rozen en kennen hele stambomen uit het hoofd. Niet elke roos is vruchtbaar (centifolia's of 'Stanwell Perpetual' bv.). Niet elk zaad zal kiemen (sommige soorten hebben veel kiemkrachtiger zaad dan andere) en niet alle stuifmeel is wat het lijkt. En bovendien zijn niet alle rozen compatibel met elkaar. Chromosoomstructuur speelt hier de hoofdrol. In de regel zijn wilde soorten vruchtbaarder dan verdoorgekweekte.

Maar net zoals er soms lottopotten gewonnen worden door mensen die voor de eerste keer speelden, en dan nog voor honderd frank, zijn er ook mooie voltreffers gerealiseerd door amateur-rozenkwekers. En ook al voldoen onze resultaten niet altijd aan de zeer strenge selectiecriteria van de beroepskwekers,

wij durven stout beweren dat hele mooie rozen in elke achtertuin te verwezenlijken zijn.

Het komt eropaan te beginnen met een goede moeder-en-vaderkeuze.

Veel hangt af van wat men wil verwezenlijken. Een goede moeder is ongetwijfeld 'New Dawn'. Ze heeft al veel prachtige nakomelingen voorgebracht. Als stuifmeelouder kunnen we denken aan 'Schneewittchen' of, waarom niet, een gallicaroos, en we zijn vertrokken. In principe zijn veel rozen met goede bottels ook goede moeders, en rozen met een overvloedige stuifmeelproduktie goede vaders (we kunnen hier veel schalkse vergelijkingen maken maar laat ons correct blijven). En omdat we niet zo nodig werken om te verkopen kunnen we onze fantasie de vrije loop laten. Experimenteren met andere dubbele rozen, oude en nieuwe, is perfect mogelijk. Niet schroomvallig zijn. Maak echter een wijde boog om de rugosa's want deze rozen, die nochtans de moeder van alle bottels produceren, hebben de neiging overwegend zieke en frele nakomelingen te produceren. Daarom zijn ze de inspanningen van de amateur niet waard. Op dit gebied worden echter mooie resultaten behaald door Meilland (de reden is dat dit de meest winterharde van alle rozen zijn en de Russische markt opengebroken is, maar dat hoeven wij ons niet aan te trekken).

Ergens in dit verhaal is natuurlijk een ereplaats gereserveerd voor de bijen. U kan gewoon op uw gesternte vertrouwen en de nijvere diertjes hun werk laten doen, en dan al de bottels die het resultaat zijn van die arbeid verzamelen. Het voordeel is onder andere dat er op die manier natuurlijk altijd wel vruchtbaar stuifmeel rondgedragen wordt. Zuiver statistisch bekeken hebt u dan ongeveer evenveel kans op een voltreffer dan wanneer u slechts enkele honderden zaailingen (of nog minder) hebt die voortkomen uit handbestuiving, waarbij u dan nog de kans loopt dat de vader wel veel maar perfect onvruchtbaar of incompatibel stuifmeel heeft. Vele rozen hebben toch al zo een ingewikkelde stamboom dat het uiterlijk van de kindertjes niet te voorspellen is. Een gele roos kan rode nakomelingen hebben en een rode witte etc. Spannend allemaal. Mensen die echter niet van onzekerheden houden kunnen beter de rol van bijtje op zich nemen en aan de arbeid trekken.

En nu komt het leukste gedeelte : na zorgvuldig selecteren van het aanstaande echtpaar ontmantelt u de jongedame van uw keuze (vraag ons weer geen vergelijkingen). Dat houdt in dat net voor de bloem opengaat alle bloemblaadjes én meeldraden voorzichtig verwijderd worden. Het is belangrijk dat er nog geen eigen stuifmeelkorrels vrijgekomen zijn. Dan krijgt de dame een modieus jasje van doorschijnend plastic om, kwestie van al te ijverige bijen op een afstand te houden en het rijpingsproces optimaal te laten verlopen. Na een paar dagen merkt men dat de stamper kleverig wordt. Dan neemt men het stuifmeel van de aanstaande vader op met een kwastje en doet het bestuivingswerk. Het dragen van een gestreepte maillot of het maken van zoemgeluiden is volgens de laatste onderzoeken niet echt nuttig en het doet de burens schrikken. Dan krijgt de dame opnieuw haar jasje om, tot de bottel begint te zwellen. Daarna is het beter om het hoesje te verwijderen en de natuur verder haar werk te laten doen. Mensen die zichzelf ernstig nemen houden van dit alles een precieze boekhouding bij. Het aantal bottels dat bevrucht wordt op deze manier is rechtevenredig met de beschikbare oppervlakte waarop men later de zaailingen kan opkweken. Op 0,1 are kunnen er al gauw een paar duizend.

Het verdient aanbeveling te werken met de eerste mooie volle bloemen van de struik, en om niet te wachten tot augustus. Bij doorbloeiende rozen worden daarna best de verdere bloemen verwijderd. Dan stopt de plant al haar energie in het nakomelingschap. Wacht met oogsten tot de bottels werkelijk rijp zijn, en dat kan betekenen dat ze zacht worden. Bestuif voldoende bloemen en verlies liever enkele bottels aan vogels en ongevallen dan dat u te onrijp oogst want dat blijkt helaas soms pas na twee jaar.

Na de oogst in de herfst gaat men de zaden stratificeren volgens de regels van de kunst (dat wil zeggen dat men ze laag om laag met vochtig zand in een houten bakje legt). Voor mensen die onconventioneel tuinieren (andermaal ondergetekende) een goede raad : prop ze in een oude (niet noodzakelijk geitenwollen) sok of panty en begraaft ze om middernacht bij een holle boom. Want wat is de essentie van stratificeren ? Het komt erop aan het vruchtvlies van de bottel op een zo natuurlijk mogelijke manier te verwijderen. Dat gebeurt best door het proces van rotting en doorvriezen zo goed mogelijk te imiteren. En dit alles zonder de

zaden, waar het ons tenslotte om te doen was, te verliezen. Dat is natuurlijk de rol van de sok of de panty. De holle boom is een figurant.

In de lente graven we de bottels of wat ervan over is weer op. En dan is er weer de keuze. Nette mensen ontdoen de zaden van de overblijvende bottelhuid, wassen ze zorgvuldig en drogen ze alvorens te zaaien. Na jaren wijs echter heb ik geleerd dat zaden die niet bloot de grond ingaan soms sneller kiemen. De reden is dat het vruchtvlees van de bottel wel wegrot maar de huid niet. Die houdt vocht vast en de zaden zitten zo in een constant vochtige atmosfeer, zelfs als de zaaigrond even uitdroogt. Ikzelf neem de zaaigrond dus, meng er de trieste botteloverschotten doorheen door alles fors tussen de platte handen te wrijven, en doe dat in een ondiepe schaal. En dan gaat die schaal in een plastic zak en onder een glasplaat. Het wachten kan beginnen. Met een beetje geluk kiemen de eerste zaden reeds na enkele dagen. Maar het kan ook enkele jaren duren. In mijn ervaring is het helemaal niet ongevoelen dat de zaden pas na een jaar of wat kiemen en na twee jaar kan ook. En als je na twee jaar de schaal eindelijk in een vlag van teleurstelling uitkiepert : vergeet niet waar dat was, want de kans is groot dat daar volgend jaar een enthousiaste menigte de kop opsteekt. Dat is mij al twee keer overkomen. Daarom een gouden tip. Zaai direct in de tuin. In een vergeten hoek die goed verrijkt is met compost en laat de zaden hun ding doen. Verspenen naar een bedje moet, en kan op het traditionele moment van het eerste echte blaadje. Een rozenzaailing herkennen is makkelijk. Rond de twee kiemblaadjes groeit een aandoenlijk randje kristallen haartjes (zichtbaar met en zonder loupe). Het eerste blaadje is al bijna helemaal echt. Indien niet zeker, gewoon nog twee weken laten staan.

Als de zaden koppig zijn helpt de warmwaterbehandeling. Maak van uw hart een steen en overgiet de ongelukkigen met water van vijftig graden (voor mimosazaden mag dat zelfs koken zegt men), en laat staan. Wat na een dag gezonken is wordt gezaaid, wat drijft weggegooid. De kans is groot dat ze van het pure schrikken beginnen te kiemen. Een paar dagen in het vriesvak van de koelkast heeft soms hetzelfde resultaat.

En nu gaat alle aandacht naar het opkweken van de kleuter. Na een jaar is die vijf tot tien centimeter groot, en met een beetje veel

geluk bloeit hij het volgende jaar reeds. Drie jaar is waarschijnlijker, want, voor wie het nog niet had gemerkt, we werken zonder serre. Met een serre kan men een jaar winnen op het kiemen en een jaar op de bloei.

Wat tijdens het opgroeien tekenen van ziekte vertoont, moet ongenadig uitgeroeid worden. Het heeft geen enkele zin (we kweken voor onszelf) om de chemie ter hulp te roepen. We willen alleen de sterkste planten, en geen broeinesten van teleurstelling en besmetting.

Indien de zaailingen geplant werden in goede vruchtbare grond, volle zon is geen bezwaar, kunnen ze toe met zeer weinig verzorging. Ik beperk mij ertoe om alle dagen te gaan kijken of ze er nog zijn, maar dat doe ik doorgaans met de hele tuin. Verder volstaat voorzichtig wieden. Op deze manier kan de echt fanatieke amateur zelfs onderstammen kweken voor eigen gebruik, want aan kleine hoeveelheden onderstammen is moeilijk te geraken.

De hamvraag is natuurlijk : als het allemaal zo lang duurt en zo moeilijk is en de kansen op succes zijn zo gering, waarom kopen we dan niet een gezonde sterke roos op de bloemenmarkt en vleien we ons voor de rest van de tijd in onze tuinstoel ? Wel, de genotvolle spanning en de verwachting zijn hun eigen beloning. Op een kristallen ochtend in mei zien we na jaren wachten opeens een minuskuul bloemknopje verschijnen, en na weken van twee keer per dag gaan kijken en poezen en vogels en rupsen en slakken manu militari op een afstand gehouden te hebben, bekend dat voorspoedig zwellende knopje opeens kleur. En dan, op een dag in juni, je komt doodmoe thuis van het werk, maar ondanks de afwas en de strijk en de kook ga je gauw-gauw nog eens in de tuin ... En daar prijkt dan het liefje in al zijn glorie. Jouw roosje, zelf geweekt, er is er zo geen tweede in de hele wereld.

Pas als je hier een paar jaar mee bezig bent heb je na enige maanden de moed om je kind te vermoorden. Want, "mijn kind, schoon kind" duurt bij eigen rozen maar net zo lang tot je ruimte zoekt voor nieuwe zaailingen die een nog grotere belofte in zich dragen. Want hoe klein de kans ook is, wie droomt er niet van fortuinen elke keer het lottoformulier wordt ingevuld ?

Broodroef !
***Veel tips en wat goede raad bij het zelf
vegetatief voortkweken van rozen***

Ingrid VERDEGEM
Duffelstraat 12, 9890 Semmerzake

Dat rozen hoofdzakelijk vegetatief worden voortgeplant is wel bij iedereen bekend. De hiervoor meest gebruikte techniek heet oculeren, en heeft als voordeel dat de groei- en wortelkracht van de onderstam gekoppeld wordt aan de edele bloemen van de variëteit. Het is een zeer intense relatie, want de onderstam beïnvloedt werkelijk de bovengroei, en eenzelfde roos kan er anders uitzien op een andere onderstam. Onderstammen worden gekozen in functie van het klimaat en de bodem, en in functie van de prinses die ze zullen moeten dienen. Sommige relaties zijn namelijk gelukkiger dan andere. Het spreekt ook vanzelf dat struikrozen, stamrozen en klimrozen andere onderstammen krijgen.

Een bekend voorbeeld van zo een onderstam en erg populair in onze gewesten is *Rosa canina* of Hondсроos. Het is een all-rounder, en er zijn nu al quasi stekelloze vormen op de onderstammenmarkt om het oculeerwerk te vergemakkelijken. Zelf oculeren lukt, zelf onderstammen kweken van zaad lukt ook. Het enige wat men moet hebben is tijd, want dit zijn allemaal meerjarenprojecten. Aan de prof overlaten is verstandig voor alle mensen die niet zo nodig overal aan willen zitten en bezeten zijn van de drang alles zelf te willen uitproberen. We zijn wel rebelse plantenliefhebbers, en als we heilige huisjes omver kunnen halen zullen we dat niet laten, maar hier moeten we toch toegeven dat de kwekers gelijk hebben. Al dat gepruts dient een doel, en als we toch stroomop willen roeien dan moeten we het zelf maar weten.

Daarom is rozen stekken een moeilijk onderwerp. Het is perfect mogelijk, maar ze wortelen niet zo eenvoudig als een *Forsythia* of een *Philadelphus*. Enige ervaring en stekpoeder zijn vereist.

Men kan kiezen tussen stekken van halfrijp en stekken van rijp hout (zomer- en winterstekken). Hoe men in detail hiervoor tewerk gaat, is te vinden in elk goed tuinboek, en we schrijven niet af, dus dat herhalen we niet. Verklappen we wel even dat een badje in een fungusbestrijder voor het stekje aan de aarde wordt toevertrouwd beter schijnt te werken dan stekpoeder. Opletten met beide produkten is de boodschap, de meeste tuinbouwchemie is niet goed voor de gezondheid. Stekken in pot in koude bak geeft betere resultaten dan in de volle grond.

Grootbloemige hybriden spartelen het ergst tegen, al heb ik een 'Peace' en een 'Sonja' van stek, en vooral 'Sonja' is een succes op eigen wortel. Miniroosjes worden ook voor de commerciële markt van stek gekweekt, maar die zijn eigenlijk bedoeld om na de bloei te worden weggegooid (eigenlijk is die hele miniroosjeskweek een flagrant geval van plantenmishandeling, maar daar gaat het hier niet over).

En voor wie zich nu zit af te vragen waarom rozen toch geoculeerd worden als stekken kan : het wortelgestel van moderne hybriden valt te zwak uit. De stekken zullen wortelen, en de plant zal groeien en bloeien, maar de bezorgde tuineigenaar zal zich vol vertwijfeling afvragen wat hij verkeerd doet. De roos is te gezond om te sterven en te ziek om dood te gaan, blijft vaak klein en bloeit niet zo goed, en ook de nieuwe groei is niet zo krachtig als bij de geoculeerde soortgenoot. Op eigen wortel zijn ze doorgaans ook vorstgevoeliger, vooral als de vorst in de grond zit, omdat dan de zwakke worteltjes aangetast en vernietigd worden. Mijn ervaring berust hier o.a. op 'The Fairy', anders toch een sterk en dapper plantje.

Wat wel een succesnummer is op eigen wortel zijn de echte oude rozen. We hebben het hier over de alba-, gallica-, provence-, en damascenarozen (Bourbon- en noisetterozen rekenen we al niet meer bij deze categorie). Voornoemde rozen hebben op eigen wortel het eeuwige leven, en met "eeuwig" bedoelen we dat ze zo vlot honderd en tweehonderd kunnen worden en dat is dan voor de geoculeerde exemplaren weer niet weggelegd. De reden daarvoor is dat de onderstam onvermijdelijk op een dag besluit dat het nu welletjes is geweest en dat hij lang genoeg knechtje heeft gespeeld. En we weten allemaal wat er gebeurt als een knecht op eigen houtje de tour probeert te winnen.

De onderstam begint een eigen leven te leiden en moet met een scherp mes en harde hand in toom gehouden worden. Of hij neemt het heft in handen en dat is fataal voor zijn kostganger. En ook voor de onderstam, want is een vieze hondsroos (de stekelloze onder-stammen hebben onbetekenende en vaak misvormde bloemetjes), en de hele menagerie eindigt op de brandstapel (rozenafval nooit composteren, in de houtkachel ermee). Een moderne onderstam zoals *Rosa laxa*, heeft niet zo de neiging om voor zichzelf te beginnen.

En alweer een geheimpje : veel oude rozen op eigen wortel zijn zeer ijverige producenten van uitlopers. Bewortelde uitlopers verplanten is op zich al eenvoudiger dan stekken. Bovendien is er hier nog een tussenoplossing. Het is wat in het Engels zo grappig *Irishman's cuttings* wordt genoemd. *Irishman's cuttings* zijn scheuten die afgesneden of afgebroken worden aan de wortelhals en die al voorzien zijn van enkele worteltjes, en dus minder werk en minder verlies zullen opleveren dan zuivere stekken. Wanneer we deze kleine Ieren meteen op de plaats van bestemming planten nog even dit : ze gaan eraan in de volle zon, en ze moeten in de volle zon geplant worden. Hoe lossen we deze paradox dan op ? Zorg gedurende de eerste maand voor een zonnehoed, zoals bij een echte baby. Geef genoeg water, teveel gieten in de volle grond is bijna onmogelijk, of het moet klei zijn en daar willen rozen toch al niet in groeien. Laat de plant onbedekt tot tien uur s'ochtends en zet er dan op zonnige dagen een natte bloempot overheen (een zwarte plasticpot is ook goed, maar die waait makkelijker weg). Ze de volledige eerste week bedekt houden kan volstrekt geen kwaad, maar als men dat doet, moet de pot wel gradueel verwijderd worden. Vanuit het vochtige donker naar het volle licht van een brandende lentezon op een winderige schrale dag is fataal. Met enige zorg echter is de tactiek van de bloempot goud waard voor kostbare stekken. Ik pas hem zelfs toe op zomerstekken allerhande die in de volle grond staan.

En nog een tip : wanneer we oude rozen kopen dan zijn die geoculeerd, deels uit zin voor traditie, deels om ze precies te beletten ondergronds aan de wandel te gaan en bij de burens kop weer op te steken. Als we nu toch prijs stellen op uitlopers volstaat het om te diep te planten. De eigenzinnige plant doet de rest en wij kunnen vrienden en kennissen blij maken met de geurende kindjes.

Klimrozen

Bernard SYMOENS
Oude Burg 16, Bus 3
8000 Brugge

Het woord klimroos roept zomers zonnige beelden op van overvloedig bloeiende planten die met hun talrijke opvallende bloemtrossen gevels en priëlen bedekken. Dit zijn de klassieke toepassingen van de klimroos.

De klimroos biedt als tuinplant echter veel meer mogelijkheden. Met enige zin voor creativiteit en wat durf, kan ieders tuin vanaf juni tot aan de eerste vorst omgevormd worden tot een paradijs vol heerlijke kleuren en geuren.

Wat volgt is een beknopt verslag van ervaringen en experimenten met klimrozen.

De vermelde variëteiten zijn beperkt in aantal, maar het gaat om rozen die min of meer gemakkelijk te vinden zijn. Wie echt gefascineerd geraakt door rozen kan natuurlijk veel meer ontdekken.

In de loop van de laatste 200 jaar werden door het intensieve werk van kwekers duizenden cultivars van rozen tot stand gebracht. Maar intussen verdwenen ook duizenden van die oudere variëteiten om plaats te maken voor nieuwere creaties. Of zoals Graham Stuart Thomas het omschrijft in zijn "Climbing Roses, old and new" (1965) :

"It is a shattering thought that we mortals have made and named during the last hundred and fifty years some ten to fifteen thousand varieties of roses that are completely lost and forgotten."

Gelukkig zijn er rozen die om één of andere reden de tijd trotseren en ons met hun overvloedige bloei iedere zomer opnieuw verrassen.

Om het niet nodeloos ingewikkeld te maken, wordt hier de algemene term "klimroos" gebruikt, hoewel er in kwekers-catalogi ook nog onderscheid gemaakt wordt tussen klimrozen en liaanrozen. Vermits het in beide gevallen om klimmende rozen gaat die geleid kunnen worden, is dit onderscheid wat betreft gebruik in de tuin niet echt noodzakelijk. Het leiden en snoeien van de takken is bepalend voor het effect dat men uiteindelijk bereikt.

Maar ook de keuze van de variëteit speelt een belangrijke rol, want sommige rozen zijn krachtige groeiers en zijn in staat om in korte tijd een grote oppervlakte te bedekken, andere rozen groeien langzamer en vormen kortere takken.

Ook wat betreft bloei zijn er heel wat verschillen. De ene roos bloeit slechts éénmaal, een andere herbloeit of doorbloeit de ganse zomer, en soms tot aan de eerste vorst.

Tenslotte moet men bij het kiezen van rozen vooraf uitmaken welke kleuren men wil, of nog beter, welke kleurencombinaties men wil bereiken in de tuin.

Vooraf dat laatste krijgt hier aandacht, want het vinden van een goede harmonie van kleuren maakt van een tuin een heerlijke plek om te vertoeven.

De geur van rozen natuurlijk ook. Er zijn, jammer genoeg, heel wat rozen zonder geur. Maar vermits er ook heel wat rozen zijn met een goede geur, is het vanzelfsprekend dat daaraan de voorkeur gegeven wordt. Wel moet er vermeld worden dat de geur niet altijd even sterk is. Niet alleen de variëteit, maar ook de temperatuur en andere omstandigheden spelen een rol. Het is aangeraden om vooraf in andere tuinen kleuren en geuren van rozen te exploreren, want meestal koopt en plant men rozen in de winter of het voorjaar, wanneer er geen bloemen zijn. Men kan dan tegelijk wat inspiratie zoeken voor het juist combineren van rozen met andere planten.

De Vrienden die vorig jaar het bezoek aan Sissinghurst mee-maakten konden wat dit betreft heel wat mogelijkheden ontdekken.

Deze prachtige tuin (in feite vele tuinen binnen één tuin) is het resultaat van jarenlang zoeken en experimenteren door Vita Sackville-West en haar man Harold Nicolson.

Hier kan men zien dat klimrozen niet alleen tegen een gevel of over een pergola geleid kunnen worden. Men laat ze ook door andere struiken en bomen klimmen. Dit idee werd vooral door Gertrude Jekyll gelanceerd. Het was de bedoeling een meer "natuurlijk" effect in de tuin te bereiken. De natuur zelf suggereert trouwens deze toepassing, want heel wat botanische rozen klimmen in hun oorspronkelijke groeiplaats door de omringende struiken en bomen heen naar het licht toe. In haar "Wood and Garden" (1904) schrijft Gertrude Jekyll hierover het volgende :

"The wild roses run up to great heights in hedge and thicket, and never look so well as when among the tangles of mixed growth of wild forest land or clambering through some old gnarled thorn-tree... A common Sweetbriar (*Rosa rubiginosa*) will also push up among the branches of some dark evergreen, Yew or Holly, and throw out aloft its scented branches and rosy bloom, and look its very best."

De stap van observatie naar toepassing in tuinen ligt voor de hand. Zowel botanische soorten (zoals *Rosa brunonii* en *Rosa filipes* uit de Himalaya's) als gekweekte variëteiten komen in aanmerking voor deze toepassing.

We vinden een entoesiaste beschrijving hiervan terug in Vita Sackville-West's : "In de Tuin", een verzameling artikels over haar tuinervaringen.

"Als u een heel sterke klimmer wilt, die ongelooflijk uitgroeit in één seizoen, probeert u dan *Rosa filipes* te krijgen. Hij is ideaal voor in een oude boom, die hij snel zal overdekken met bleekgroene hangende ranken en met trossen kleine witte bloemen met een geel hart. Ik kan de totale indruk alleen maar beschrijven als kantachtig, met myriaden kleine gouden ogen die vanuit het kant op je neerkijken."

Al even inspirerend is haar verhaal over de resultaten die ze bereikte met de oude variëteit 'Madame Plantier', gekweekt door Plantier in 1835.

" Ik ben verbaasd en zelfs wat ontzet over de groei van bepaalde rozen in de loop van een paar jaren. Er is er een, die "Madame Plantier" heet, die we aan de voet van een waardeloze oude appelboom hebben geplant, in de vage hoop dat ze ongeveer een meter van de stam zou bedekken. Nu is ze viereneenhalve meter hoog en heeft een omtrek van twaalf meter, slank bij de top als het middel van een Victoriaanse schoonheid, en omlaagvallend als een wijde hoepelrok die helemaal bestikt is met de witte, zoetgeurende bloemen... Ze moet met haar lange takken aan de boom vastgebonden worden, anders zou ze alleen maar een opgeschoten struik worden; we hebben ontdekt dat de beste methode is om een soort driepoot van bonenstokken tegen de boom te zetten en daar de stengels aan vast te maken. "

'Madame Plantier' is één van die klassieke ouderwetse rozen die nog steeds gekweekt worden. Ze behoort niet echt tot de klimrozen, maar is eerder een struik die blijkbaar toch op die manier gebruikt kan worden.

Ook andere variëteiten bieden deze mogelijkheid.

Als men besluit om de struiken en bomen in de tuin, die dikwijls enkel een voorjaarsbloeï hebben, ook in de zomer met bloemen te bedekken, dan is er een uitgebreide keus van zowel oudere als nieuwe rozen die men voor dit doel kan gebruiken. Wat volgt is een kleine selectie van variëteiten waarmee ik zelf goede resultaten bereikt heb. Soms duurt het enkele jaren voor men een overvloedige bloei bekomt, maar het wachten wordt dan ook dubbel en dik beloond.

Het mooiste resultaat werd bereikt met de roos 'François Juranville' (Barbier, 1906), geplant aan de voet van een groep van drie Krenteboompjes (*Amelanchier*).

Deze roos kan een hoogte van 6 meter bereiken, met lange buigzame takken.

Ze bloeit éénmaal met nogal platte, dubbele, roze bloemen. De geur doet denken aan appels. Het aangename van deze combinatie is dat de Krentenboompjes eerst bloeien met witte bloemen in de lente. Dan volgt de roze bloei van de roos in de zomer en tenslotte is er het rood en geel verkleurend blad van de *Amelanchier* in de herfst. Tijdens de bloei bedekken de rozen de ganse kruin en wekken zo de indruk dat men voor een grote rozenboom staat. Een betoverend zicht !

Een volgend experiment was eigenlijk vooral een gok.

Wegens plaatsgebrek besloot ik een roos te planten aan de voet van een volwassen Sering met veel wortelopslag. Niet direct de ideale plaats voor een roos. Met een lange, scherpe spitspade maakte ik een plantgat van 30 bij 30 cm en vulde dat met goeie bloemaarde. De roos die voor deze plek was bestemd was de oude klimvariëteit 'Reine Marie-Henriette' (Levet, 1878).

En jawel, binnen drie jaar bereikte de roos de top van de Sering en bloeide overvloedig met grote dubbele kersrode bloemen die bovendien ook nog goed geuren. Ook de opeenvolging van kleuren zorgde voor een bijzonder effect. Eerst de vroege paarse bloei van de Seringen, kort daarop gevolgd door het warme rood van de rozen, die later in het seizoen ook nog herbloeien.

Elders in de tuin stond een *Prunus cerasifera* met donkerpurperen blaadjes. Vroeg in de lente, nog voor het blad, bloeit deze kleine boom met lichtroze bloemen.

Het leek een goed idee om de donkere kruin ook in de zomer met bloemen te vullen, en daarvoor koos ik de roos 'Alberic Barbier' (Barbier, 1900), een niet herbloeiende klimroos met witgele dubbele bloemen. Ze vormt lange doornige en soepele takken die gemakkelijk geleid kunnen worden. Eens in bloei tuimelen de witte bloemen door de donkere blaadjes van de *Prunus* heen, en geven de boom het uitzicht van een of andere onbekende exotische plant.

Bij het planten van een klimroos aan de voet van een boom of struik, plant men op ongeveer een halve meter van de voet. Daarna is het vooral een kwestie van leiden, snoeien en natuurlijk ook bemesten.

Dit zijn slechts enkele voorbeelden bedoeld als aanzet tot verder experimenteren.

Men kan daarbij ook anders te werk gaan. In plaats van rozen door andere struiken of bomen te leiden, kan men ook andere planten, vooral klimplanten doorheen rozen leiden. Dikwijls wordt hiervoor *Clematis* gebruikt. De rijke kleurschakeringen van de vele cultivars bieden heel wat combinatiemogelijkheden. Zo laat de roos 'Aloha' (Boerner 1949), die overvloedig bloeit met dikke gevulde licht- en donkerroze bloemen, zich met succes combineren met *Clematis* 'The President', die donkerpaarse bloemen heeft. 'Aloha' is een zeer gezonde variëteit met donkere, glanzende bladeren. Ze heeft eveneens geurende bloemen.

Een andere klimplant die geschikt is voor dit doel, is *Akebia quinata*. Ooit plantte ik een *Akebia* aan de voet van een klimroos die al stevig opgegroeid was. De roos, 'Mme Isaac Pereire' (Garçon, 1881) stond tegen een zuidgevel en bloeide iedere zomer intens met grote, donkerroze en sterkgeurende bloemen. In korte tijd klom de *Akebia* langs alle takken naar omhoog. Nu is er een heerlijke opeenvolging van bloemen. Eerst *Akebia* in de lente, met trosjes donkerpaarse, zoetgeurende bloemen. Later volgt 'Mme Isaac Pereire' met een overvloedige zomerse bloei en een goede nabloei in september. Zo is er niet enkel een opeenvolging van verschillende bloemen en kleuren, maar ook van verschillende geuren.

Het vinden van harmonieuze kleurverhoudingen in de tuin is geen eenvoudige zaak. Sommigen hebben daar meer talent voor dan anderen. In elk geval is het niet overbodig vooraf eens goed rond te kijken in andere siertuinen, of ook in tuinboeken met soms heel sprekende foto's van goedgelukte kleurencombinaties. Ook persoonlijke voorkeur speelt hier een rol. Zo breng ik zelf liefst zo weinig mogelijk geel of oranje in de tuin. Blauw, paars, rose en wit laten zich beter verzoenen met de groene of grijze bladeren van de omringende planten. Of één enkele maal ook wel met een opvallende rode roos. Zo zal een grote roze *Clematis*-bloem gunstig contrasteren met een donkerrode roos.

Diezelfde aandacht voor kleuren zouden we ook moeten schenken aan de lagere, vaste planten die we rondom de voet van de roos plaatsen.

En daar waar een roos opgenomen wordt in een brede border met vele andere planten is dat geen onbelangrijk punt.

Soms is het een kwestie van een paar jaar zoeken en proberen, en zonodig de planten te herschikken voor het volgende bloei-seizoen.

Wat volgt zijn een paar voorbeelden van dit zoeken met een geslaagd resultaat.

Zo zal het sterke blauw van *Geranium x magnificum* goed samengaan met de roze bloei van de klimroos 'Albertine' (Barbier, 1921). De bloemen zijn oudrose in knop en helderroze als ze zich openen. Ook deze roos heeft een goede geur en een gezond glanzend blad.

Dat laatste is natuurlijk een bonus, want heel wat rozen zijn vatbaar voor ziekten die vooral de bladeren aantasten.

Dat is het geval voor de roos 'Zéphirine Drouhin' (Bizot, 1868). Jaar na jaar kunnen de bladeren door schimmels worden vernield en zo de plant ontsieren. Maar de goede eigenschappen van deze roos zorgen ervoor dat ik ze toch steeds opnieuw in de tuin wil. Ze bloeit overvloedig met heerlijk geurende, donkerroze en dubbele bloemen. En ze is bovendien praktisch doornloos. Ze wordt vooral geplant als klimroos en is op die manier een schitterend zicht tegen de gevel van een oud huis. Men kan ze echter ook planten als struik in een border, omringd door lagere planten zoals *Hesperis matronalis*, *Saponaria officinalis* en *Geranium* 'Johnson's Blue'. De min of meer gelijktijdige bloei van al deze planten zorgen voor een echt feest voor het oog en de neus.

Als besluit volgt voor de Vrienden die deze talrijke goede eigenschappen van klimrozen willen exploreren, een lijstje van rozen die wat betreft kleur en geur zeker niet zullen teleurstellen.

Compassion (perzikkleurig)
Zéphirine Drouhin (donkerroos)
Mme Isaac Pereire (donkerroos)
Kathleen Harrop (lichtroos)
Climbing Crimson Glory (rood)
Climbing Etoile de Hollande (rood)
Guinée (donker fluweelrood)
Mme Alfred Carrière (roos-wit)
Paul's Lemon Pillar (wit-geel)

Bibliografie

Jekyll G. (1904). Wood and Garden.
Longmans, Green, and Co., London.

Phillips R. & Rix M. (1988). Rozen.
Het Spectrum.

Sackville-West V. (1997). In de tuin.
Pandora Pockets, Amsterdam.

Thomas G.S. (1966). Climbing roses, old and new.
St. Martin's Press, New York.

Wylie A.P. (1954). The history of garden roses.
J. Roy. Hortic. Soc. 1954-1955 (Climbing roses : 9-24)

Agenda 1998

Juni

Zondag 28 juni, om 9.30 u, aan de ingang van de Plantentuin.
Bezoek aan de tuin van Marc Geens, te Zomergem.
Informatie op p. 38.

Juli

Za 4 juli, om 9 u & om 14 u, ingang Plantentuin.
Arbeid adelt ! : Opruimingsactie.
Meer informatie *in het vorige nummer*, op p. 45.

Zondag 5 juli, om 10 u, aan de luifel in de Plantentuin.
Gratis rondleiding door de gidsengroep.
Thematische wandeling o.l.v. Chris De Permentier : Flora
magica.

Zaterdag 18 juli, opening van de tentoonstelling Canarische
eilanden (tot 2 augustus).
Informatie op p. 45-47.

Zondag 19 - zondag 26 juli : Gentse Feesten, met elke dag twee
rondleidingen (10 u & 14.30 u), en enkele thematische
wandelingen. Nachtelijke opening : 25-26 juli.
Informatie op het mededelingenbord in de Plantentuin.

Woensdag 21 juli : open tuin bij Mevr. Mia Staelens.
Informatie op p. 42.

Augustus

Zondag 2 augustus, om 10 u, aan de luifel in de Plantentuin.
Gratis rondleiding door de gidsengroep.
Thematische wandeling o.l.v. Peter Dewulf : waterplanten.

Zondag 23 augustus, bustrip naar Bokrijk : AFGELAST !!!

Agenda 1998

September

Zaterdag 5 september, namiddag : stadswandeling in Gent, met bijzondere aandacht voor groen en (stads)tuinen.
Informatie op p. 43.

Zondag 6 september, om 10 u, aan de luifel in de Plantentuin.
Gratis rondleiding door de gidsengroep.
Thematische wandeling o.l.v. Roger Laureyns : klimplanten.

Donderdag 24 september, opening Paddestoelententoonstelling.
(tot 1 oktober)

Zondag 27 september, 10 u, aan de luifel in de Plantentuin.
Thematische wandeling o.l.v. Cyrilla Gillis : paddestoelen.
Rondleiding gratis, maar u betaalt wel uw toegang tot de tentoonstelling.

Oktober

Zondag 4 oktober, om 10 u, aan de luifel in de Plantentuin.
Gratis rondleiding door de gidsengroep.
Thematische wandeling o.l.v. Hilde Mortier : kennismaken met herfstproducten, en proeverij.

November

Zondag 1 november, om 10 u, aan de luifel in de Plantentuin.
Gratis rondleiding door de gidsengroep.

December

Zaterdag 12 december, om 14 u, Algemene Vergadering.

Lidgeld 1998

In dit nummer (*uw laatste nummer ?*) vindt u een overschrijvingsformulier (als op uw adresetiket nog het voorbije jaar "1997" is gedrukt), waarmee u op eenvoudige wijze uw bijdrage voor 1998 kan betalen.

Met onze beste dank voor uw zeer gewaardeerde steun aan de Plantentuin !

<i>Gewoon lid :</i>	<i>300 F</i>
<i>Beschermend lid :</i>	<i>500 F</i>
<i>Steunend lid :</i>	<i>1000 F</i>

Te storten op onze bankrekening 001 - 1192154 - 03 van De Vrienden van de Plantentuin Gent, met de vermelding "lid 1997". Wil u aub de *naam en adres van het lid* vermelden, indien deze verschillend is van de betalende persoon. Beste dank !

Een *meerjarig lidmaatschap* is mogelijk, onder de voorwaarden hieronder beschreven : warm aanbevolen !

<i>Gewoon lid, 5 jaar :</i>	<i>1500 F</i>
<i>Beschermend lid, 5 jaar:</i>	<i>2500 F</i>
<i>Steunend lid, 5 jaar :</i>	<i>5000 F</i>

En tenslotte kan u lid voor het leven worden (vanaf 50 jaar)

<i>Gewoon lid, v.h. leven :</i>	<i>7500 F</i>
<i>Beschermend lid, v.h. leven :</i>	<i>12500 F</i>
<i>Steunend lid, v.h. leven :</i>	<i>25000 F</i>

U kan ons ook bijzonder goed helpen door zelf *een nieuw lid* aan te brengen, door onze Plantentuin meer bekend te maken, door met andere verenigingen hier op bezoek te komen, enz. Men zegge het voort !

Oude rozen

Bernard SYMOENS
Oude Burg 16
8000 Brugge

Omgaan met rozen is ook omgaan met namen.

Ronkende namen zoals 'Cuisse de Nymphe', 'Souvenir de la Malmaison', 'Fantin-Latour', 'Comte de Chambord', etc. Het roept een lang vervlogen wereld op waarvan we het spoor kunnen terugvinden bij de bloemenschilders uit de 17de eeuw, de impressionisten in de 19de eeuw, en de vele botanische illustraties die in de vorige eeuw in rijk geïllustreerde tijdschriften en andere publikaties van de enorme toevloed van nieuwe variëteiten getuigen.

Het gaat om duizenden namen van rozen die in de loop der eeuwen vooral door menselijk ingrijpen tot stand kwamen, en intussen meestal weer verdwenen. Want heel veel van de rozen die in vroegere tijden gekweekt werden, bestaan enkel nog als naam in een oud boek. Neem bijvoorbeeld de 'Dictionnaire des roses. Guide général du rosiériste' van Max Singer uit 1885. Hierin staan zowat 6000 variëteiten uit die tijd vermeld, elk met een eigen naam. Maar men zal met veel moeite enkele van die oude namen terug kunnen vinden in een hedendaagse kwekers-catalogus.

Toch is het voor de rozenliefhebber een hartverwarmende vaststelling dat er een aantal van die oudere variëteiten nog steeds gekweekt worden. Louis Lens bij ons en Peter Beales of David Austin in Engeland hebben zich tientallen jaren ingespannen om deze oude rozen te verzamelen en verder te kweken. Om maar enkele namen te vermelden.

Lange tijd waren de oude rozen minder populair omdat ze meestal niet doorbloeien zoals de moderne theehybriden en floribunda's. Maar ze hebben heel sterke eigenschappen wat betreft geur en kleur, of om het met de woorden van Graham Stuart Thomas te zeggen :

" I think we can justly claim that in the old roses we find stalwart, thrifty shrubs, able to fend for themselves, bearing fairly good foliage; their flowers are borne in the utmost profusion at midsummer in colours from white through pink to violet, fragrant to an unbelievable degree, and shewing a perfection of form evolved by skilled florists of the past..."

Graham Stuart Thomas is een pionier wat betreft het behoud en het bekend maken van oude rozen. Hij staat bekend als een gezaghebbend rozenkenner en door middel van zijn Sunningdale Nurseries behoeftte hij een groot aantal ouderwetse rozen voor de vergetelheid, en voerde ze opnieuw in voor de steeds talrijker amateurs.

Zijn boek 'The old shrub roses' (London, 1955) is een goudmijn voor wie meer wil weten over oude rozen. Zijn beschrijvingen zijn in feite een pleidooi voor het opnieuw toepassen van deze oude variëteiten als heesters tussen de andere heesters in de tuin. Tegelijk vertelt hij hoe hij zijn ganse leven gewijd heeft aan de zoektocht naar oude variëteiten en botanische soorten. Eerst in Engeland waar enkele verwoede liefhebbers en verzamelaars die oude rozen in hun tuinen bewaarden. Later, via vele contacten in het buitenland, werd zijn collectie aangevuld met nog meer oude variëteiten. Met name uit Amerika, waar een aantal van deze oude rozen ooit op kerkhoven aangeplant werden en zo tot op heden bewaard bleven.

Nu is het niet eenvoudig om precies die oude rozen in de tijd te situeren. Algemeen lijken de meeste auteurs de oude variëteiten van voor 1920 onder deze noemer onder te brengen. Maar sommige catalogi beschrijven onder deze categorie ook latere variëteiten.

Echt oud zijn natuurlijk die variëteiten die sinds de Oudheid in tuinen aangeplant werden. Rozen werden gekweekt voor praktische doeleinden en zijn bijvoorbeeld als medicinale plant terug te vinden in de kruidenboeken van de Oudheid tot in de 17de eeuw. De meeste vermelde rozen zijn terug te brengen tot vormen van *Rosa gallica*, *Rosa alba* en *Rosa damascena*.

Ook *Rosa centifolia* wordt al in de Oudheid vermeld, maar heeft blijkbaar niets te maken met de *Rosa centifolia* die vanaf de 16de eeuw in Nederland gekweekt werd en ook nu nog als één van de mooiste en sterkst geurende variëteiten bekend staat.

Mythologisch wordt de roos in verband gebracht met Aphrodite (Venus). Volgens Anacreon werd Aphrodite geboren uit het schuim van de zee. En waar dit schuim op de aarde viel, ontstonden er witte rozen. Later komt ze haar geliefde Adonis te hulp, waarbij ze zich verwondt aan de doornen van een witte rozenstruik. Haar bloed veranderde de witte rozen in rode rozen. Dit is natuurlijk een heel summiere weergave van wat een uitgebreid verhaal is. Er zijn bovendien ook andere verhalen, o.a. rond Bacchus, waar rozen een rol spelen. Hoe dan ook, rozen waren vooral bij de Romeinen een zeer gegeerd ingrediënt bij allerhande feesten en werden met dit doel massaal gekweekt, niet alleen in Italië, rond Paestum, maar ook in Egypte en Carthago. Er zijn verhalen over feesten waar enorme bedragen besteed werden aan rozen waarmee de feestvierders bedolven werden, en zelfs in één geval verstikt werden.

Bij de Romeinen was de roos symbool voor liefde, jeugd, schoonheid, vruchtbaarheid, verlangen. Later, in de Middeleeuwen, werd de roos een symbool voor de Maagd Maria en stelde zowel zuiverheid als moederschap voor. Dikwijls wordt de Maagd Maria afgebeeld tegen een achtergrond van witte en rode rozen. Deze schilderijen uit de 15de en 16de eeuw, maar ook verluchte handschriften geven planten op een natuurgetrouwe manier weer. Zo ook de rozen, en men veronderstelt dat deze een idee geven van de variëteiten die toen in tuinen gekweekt werden. Hoogstwaarschijnlijk gaat het om dubbelbloemige vormen van *Rosa gallica* en *Rosa alba*. Het zijn rozen die de eeuwen getrotseerd hebben en ook nu nog te vinden zijn.

Rosa gallica 'Officinalis' is een karmijnrode, laag struikende roos met halfdubbele bloemen. Ze vormt gemakkelijk uitlopers en is een taaie en tegelijk heerlijke roos voor de tuin. *Rosa x alba* 'Semiplena' en *Rosa x alba* 'Maxima' groeien iets hoger en hebben melkwhite bloemen. Wie echt oude variëteiten in de tuin wil moet zeker deze rozen planten. Samen met *Rosa damascena* die al eeuwen bekend staat als een zeer sterk geurende roos, en ook daarom op grote schaal gekweekt werd met het oog op de produktie van rozenolie. De 'Quatre Saisons' is een heel oude damascena-roos met helroze dubbele en geurende bloemen. Hoogstwaarschijnlijk is het één van de rozen die al sinds de Oudheid gekweekt worden.

Kruisingen en selecties zorgden voor nieuwe variëteiten. Het heeft weinig nut ze allemaal te willen vermelden. Een kleine selectie kan een idee geven van wat er tegenwoordig nog voor de tuin beschikbaar is.

Bij de *Rosa gallica* bv. 'Belle de Crecy' (vóór 1848), 'Belle Isis' (Louis Parmentier, 1840), 'Duchesse de Berry' (Vibert, 1825). Het zijn telkens struiken met roze, geurende bloemen.

Voor *Rosa alba* bv. 'Celestial' (Kew, 1797), 'Madame Legras de Saint-Germain' (1846) en 'Madame Plantier' (Plantier, 1835). Dit zijn hoger groeiende struiken met geurende bloemen, in zachtroze en witte kleuren. Ook 'Königin von Danemark' (1826) is een zeer klassieke oude alba-hybride met roze geurende gevulde bloemen.

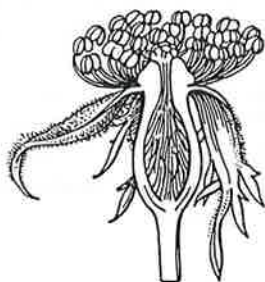
De lijst van nog beschikbare oude rozen is natuurlijk veel langer. Wie verder wil exploreren moet zeker volgende boeken inkijken :

* The old shrub roses, van Graham Stuart Thomas (London, 1955)

* De roos in beeld, van Jan Balis (Brussel, 1966)

* Rozen, van Roger Phillips en Martyn Rix (Het Spectrum, 1988)

* The quest for the rose, van Roger Phillips en Martyn Rix (BBC-books, 1993)

Rozengeur en maneschijn

Peter DEWULF
Azaleastraat 63, 9920 Lovendegem

Rozen zijn al heel oude planten. In Noord-Amerika zijn fossiele resten gevonden, die minimaal 32 miljoen jaar oud zijn.

Vanouds worden rozen geapprecieerd omwille van hun speciale eigenschappen, zoals bloemvorm, kleur en geur. Maar het is niet overal en altijd rozengeur en maneschijn.

De mogelijkheid tot continu geluk, vooral huwelijks- en liefdesgeluk, is immers niet erg groot. Wat de maneschijn betreft, kan men denken aan minnekozende paartjes bij maanlicht, bij voorkeur onder een egelantier.

Als koningin der bloemen werd de roos heel wat toegedacht : liefde, schoonheid, maagdelijkheid, maar ook vergankelijkheid en zelfs stilzwijgendheid.

Ze sprak op symbolisch gebied vooral vanaf de middeleeuwen tot de verbeelding.

Koning Eduard I (1239-1307) van Engeland was de eerste vorst, die de roos tot koninklijk embleem koos. Sindsdien speelt de roos een belangrijke rol in de heraldiek.

We kennen zelfs een echte rozenoorlog. Van 1455 (andere data : 1450, 1453) tot 1485 waren de huizen van York en Lancaster uit Engeland met elkaar in oorlog. York had een embleem met een witte roos en Lancaster een wapen met een rode roos. Vandaar de naam rozenoorlog.

Deze oorlog kwam ten einde met de Slag van Bosworth in 1485, waarbij Richard III werd gedood. Van deze persoon stamt de bekende uitroep : "A horse, a horse, my kingdom for a horse" .

De overwinnaar, Hendrik VII van Tudor (langs moederszijde afstammend van Lancaster) huwde in 1486 met Elisabeth van York.

Uit dit huwelijk, dat de huizen met elkaar heeft verzoend, is een nieuw wapen ontstaan, een roos met zowel witte als rode blaadjes. Deze roos kreeg de naam Tudor. Omtrent de herkomst van de eigenlijke plant heerst de grootste onzekerheid.

De Tudorstijl, die zich in de laat-gotische periode ontwikkelde, kenmerkt zich door roosvormige versieringen op huizen (als muuranker), glas-in-loodramen en meubelstukken met roosvormen.

In de Romaanse middeleeuwen werd in de 13de eeuw een 21 750 regels lang gedicht "Le Roman de la Rose" geschreven over de liefde voor een onbereikbare rozenknop, symbool voor een maagdelijke dame en de moeite, die de door de liefde gedreven dichter deed om de zorgvuldig beschermde rozenknop te plukken.

Wanneer het eerste gedeelte, geschreven door Guillaume de Lorris, is voltooid, is de Roos nog niet geplukt. Jean de Meuring, schrijver van het tweede gedeelte, laat de minnaar talrijke avonturen doorstaan. Tenslotte mag hij de Roos plukken, maar ondertussen hebben vrouwen en vromen, vorsten en vooraanstaanden scherpe kritiek ondergaan.

Het geheel was geschreven in voor ons haast onleesbaar oud-Frans, maar het werd in 1991 door Ernst van Altena in hedendaags Nederlands vertaald, een aanrader voor diegene die zich wil wagen aan 21 750 versregels.

Op het schilderij "De verheerlijking van Maria" van Geertgen tot Sint-Jans (15de eeuw) draagt Maria onder haar kroon een zogenaamde rozenhoed (zinnebeeld van maagdelijkheid en van vreugde). De witte en rode rozen verwijzen naar de ave-maria's en onze-vaders, die samen het rozenkrans-gebed vormen.

Johan Huizinga schreef in zijn "Hersftij der Middeleeuwen" :

" Rozen wit en rood bloeien tussen doornen. De middeleeuwse geest ziet terstond een symbolische betekenis : maagden en martelaren stralen in heerlijkheid tussen hun vervolgers. Hoe komt die gelijkstelling tot stand ? Doordat de hoedanigheden dezelfde zijn : de schoonheid, teerheid, zuiverheid, de bloedroodheid der rozen zijn ook die der maagden en martelaren."

Ook in de huidige tijd hebben rozen een speciale symbolische functie.

In februari van dit jaar trof mij de volgende krantenkop :

" Witte rozen voor opstandelingen in Bangladesh in ruil voor vrede."

Het artikel ging over het feit dat een rebellenleider tijdens een plechtige ceremonie zijn geweer aan premier Hasina overhandigde. Ze gaf hem er een boeket witte rozen voor terug.

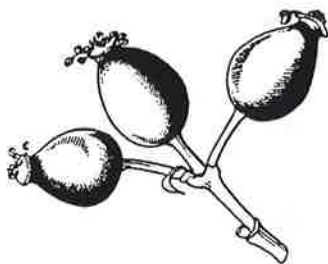
Zo blijft de roos haar status van koningin der bloemen nog altijd getrouw.

Bronnen

Huizinga J. (1984). Herfsttij der Middeleeuwen.
Wolters-Noordhoff, Groningen.

Moderne Encyclopedie der Wereldliteratuur (1972).
Story-Scientia, Gent.

Van Drunen P. (1997). Decoreren met rozen.
Unieboek, Houten

(Be)zoek de roos ...

Bernard SYMOENS
Oude Burg 16
8000 Brugge

Waar naartoe om rozen te bekijken en te bewonderen?

Er zijn heel wat openbare tuinen waar rozen in strakke perken of vermengd met andere heesters voor een opvallend kleurrijk accent zorgen. Hier echter gaat de aandacht naar die oorden in ons land waar de roos speciaal belicht wordt.

In de eerste plaats moet vermeld worden dat veel kwekerijen in het bloeiseizoen de deur wagenwijd openzetten voor belangstellenden.

In de streek rond Wetteren kan men op die manier heel wat ontdekken. Zeker wat betreft de nieuwste variëteiten grootbloemige theehybriden en trosrozelaars.

Voor het bewonderen van een uitgebreide collectie oudere variëteiten en botanische soorten is de kwekerij van Rudy en Ann Velle in Oudenburg een aanrader. Er worden geleide bezoeken voorzien.

Dan is er ook nog een keus van rozentuinen die men vrij kan bezoeken.

Bijvoorbeeld het Park Coloma in Sint-Pieters-Leeuw waar een verzameling van 200 Belgische variëteiten is aangeplant.

Verder het Park van Enghien met een rozentuin gewijd aan de rozen van de Belgische kweker uit vorige eeuw, Louis Parmentier.

Dan het Vrijbroek in Mechelen met een verzameling van meer dan 700 variëteiten.

En het Rivierenhof te Deurne met een collectie van een 250 variëteiten, waarvan 140 afkomstig van Belgische rozenwinners. Ook het Domein Bokrijk heeft een interessant Rosarium, aangelegd binnen een ommuurde ruimte, met zowel struikrozen als klimrozen.

Een ander Rosarium, met zowel oudere als recentere variëteiten bevindt zich bij het Kasteel 't Hooghe aan de Doorniksesteenweg te Kortrijk.

Tenslotte moet ook de Roseraie Communale de Chaumont-Gistoux vermeld worden, met zowat 500 botanische soorten en

cultivars. Er zijn rondleidingen voorzien tijdens de maand juni. U kan voor een (zéér) deskundige uitleg contact opnemen met Ivan Louette, de collectiebeheerder (tel. 010 - 68 83 34).

Speciaal voor alle rozenkenners en rozenliefhebbers allerhande moeten voor dit jaar de Rozendagen op het Kasteel van Hex aangestipt worden. Op 5, 6 en 7 juni 1998 treffen rozenkwekers en rozenvrienden elkaar in en rond dit kasteel gebouwd in de 18de eeuw. Er zijn lezingen, een tentoonstelling over "De roos in antieke weefsels", er wordt een roos, gewonnen door Louis Lens, gedoopt, etc.

En natuurlijk zijn er rondleidingen in de tuinen, waar onder meer een collectie oude en botanische rozen kan bewonderd worden. Het Kasteel Hex is gelegen in het dorp Heks, deelgemeente van het Limburgse Heers, tussen Tongeren, Borgloon en Oreye.

Rozen : ook in de Plantentuin, natuurlijk

Marc LIBERT
Plantentuin

Vorig jaar hebben we de enkele botanische rozen in onze Plantentuin aangevuld met een twintigtal "Oude" rozen.

Oude rozen leunen nog dsicht aan bij wilde soorten en ontstonden in het begin van het kruisingswerk.

Zo vindt u nu Gallica-; Mos-, Portland- en Damascenerrozen bij elkaar waar vroeger de moestuin lag. Deze is nu volledig opgenoemn in de permanente perkplantententoonstelling, en deze toch wel fors uitgroeiende rozen zorgen voor de overgang naar het arboretum.

Half mei al openden de eerste bloemknoppen, en hopelijk koelt het aangekondigde frissere weer hun bloedrift. Oude rozen bloeien    nmalg in deze periode, en hitte kan die termijn alleen maar inkorten.

Bezoekers vinden op het informatiepaneel een wegwijzer naar de rozenplaatsjes in de tuin.

Tot ziens aldaar !

Planten om te hebben

Marc LIBERT
Plantentuin

Plantentuinen weerspiegelen soms iets van de natuur. En de mens die ze bezoekt ervaart er wel eens één van zijn "diepere" driften. Vanouds is hij/zij verzamelaar, en de plantenwereld was immer gul met haar vruchten. Bij een bezoek aan zo'n mini-paradijs, wat onze botanische tuinen toch wel zijn, ontstaat dan wel eens een conflict. Ligt daar nu toch niet voor het grijpen wat je al zo lang zocht ?

Zaden, scheuten, stekken, tot heelder planten vinden stiekem hun weg naar brillas, handtas, binnenzak; en beginnen zo een moeizame reis naar een nieuwe tuin, een nieuwe eigenaar.

Je kan je inderdaad afvragen wie er ooit iets zou aanvangen met die enkele zaden die daar zo achteloos uit de vrucht gevallen zijn. En wie kan er zeggen dat ie nog nooit in de verleiding is gekomen om deze misschien wel zachtaardigste aller diefstallen te plegen ?

We willen hier geen morele discussie voeren over het probleem, maar een paar ontmoetingen en anekdotes zijn echter zo treffend dat ze hier wel op hun plaats zijn.

Zo is er het verhaal van Jelena Debelder, de toch bijna wereldvermaarde dendrologe, die onder andere de basis legde voor het Arboretum Kalmthout en de Hamamelis-collectie aldaar. Met haar kwieke oogopslag en zichtbaar nagenietend, vertelde ze ons over één van haar veroveringen, dus mogen we hier het verhaal wel met naam en toenaam overdoen.

Voor haar veredelingswerk met *Rhododendron* was ze in een collectie oog in oog komen te staan met een plant die de ideale vader zou kunnen zijn in een nog uit te voeren kruising. Gezien het om een unieke plant ging was het ondenkbaar om een stuk of een stek te verkrijgen. Pienter als ze is omzeilde ze het probleem : Jelena ging eens goed snuiven aan de bloem en liet ondertussen haar neus bepoederen met het rijpe stuifmeel. En dat plukje genetisch materiaal ging in een zakdoekje om uiteindelijk het kruisingsexperiment uit te voeren !

Niet iedereen "verzamelt" even doelgericht.

Zo betrapte een tuineigenaar een "collectionneur" onder een zeldzame boom met vruchten. Als "standje" gaf hij de verzamelaar de juiste naam en de herkomst van de plant "omdat je toch moet weten wat je straks gaat zaaien".

Helemaal leuk was de manier waarop ik J.B. uit G. leerde kennen.

Vlakbij het klimplantenrek met de *Akebia*, op de systematiek van de tweezaadlobbigen, zag ik jaren terug op een mooie najaarsdag een man schuin omhoog één punt blijven aanstaren. Omdat er altijd wat te leren valt van mensen met extreme aandacht voor een bepaalde plant was ik "en passant" achter de man heengegaan, en ja hoor, daar zag ik de oogappel van onze bezoeker. Naast de *Akebia* groeit immers een *Stauntonia hexaphylla*. Dit is een bladhoudende klimmer. Ons exemplaar had blijkbaar voor het eerst een vrucht gevormd, die daar als een grote pruim (die van Jantje...) net buiten handbereik bengelde.

Omdat ik nog een klusje te doen had op een andere plaats in de tuin zou ik later de vrucht even van naderbij bekijken. Na een kwartiertje was ik terug bij de *Stauntonia*, maar de roodpaarse vrucht was verdwenen. Iets verder wandelde de vermoedelijke dader.

Op de vraag of de man enig idee had waar die éne vrucht toch naartoe kon zijn, antwoordde hij met een zekere verlegenheid : "Ik heb ze opgegeten !".

En zo kwam het dat ik én veel informatie kreeg over onze *Stauntonia* én een nieuwe plantenliefhebber leerde kennen. J.B. verzamelt immers subtropische planten die toch voldoende hard zijn om onze strengste winters te doorstaan.

Ik wil u niet aanmoedigen om uzelf deze vrijheid van handelen te permitteren, maar zoekt u in zo'n situatie, in welke tuin u ook bent, de tuinier van dienst eens op. Het zal voor u beiden een aangename ontmoeting zijn.

Araña verde

Marc GEENS
Bauwerwaan 34, 9930 Zomergem

Welkom bij Araña Verde ! (De herkomst van die naam zullen we enkel aan de bezoekers onthullen).

In 1991 verhuisden we naar Zomergem waar we een huis op 5400 m² grond hadden kunnen kopen. De woning dateert uit het begin van de jaren '60 en zo ook de typische Vlaamse tuin. De tuin bestond uit een groot gazon beplant met enkele bomen en afgezoomd met (verwaarloosde) struikenborders. Verder was er een rozenperk en enkele bospartijtjes die veel te dicht zijn ingeplant.

Het geheel is gesitueerd boven op een Vlaamse cuesta die zich 28 meter boven de zeespiegel bevindt. Op deze cuestarug wordt men geconfronteerd met redelijk zware leemgrond die met wat keien is vermengd. Het perceel is helemaal omsloten door landbouwgebied.

Het huis en de tuin had reeds een ganse schare bewoners (vleermuizen, egels, amfibieën,...)

Als aanhangers van het "groeituin-principe" wilden wij bij de verwezenlijking van onze tuinwensen zoveel mogelijk respect tonen voor die aanwezige bewoners wanneer wij een moes-, fruit- en kruidentuin zouden aanleggen.

In '91 was onze eerste bezorgdheid geweest te zorgen dat 'onze' plantjes die de opeenvolgende verhuizingen hadden overleefd eindelijk weer eens echte grond onder de wortel kregen wanneer ze in een nieuwe border werden geplant.

Nadien werd de moestuin aangelegd en werd een fruittuin aangeplant (meerdere variëteiten van kers, appel, peer, en pruim, verder amandel, en een gans assortiment kleinfruit, ...) en er werd een folievijver verwezenlijkt. Dit tot groot jolijt van padden, salamanders en kikkers. Vooral de groene kikker toont regelmatig zijn fratsen en vergast ons steevast op een concert bij mooi weer.

Ook een kruidentuin mocht niet ontbreken. Daarna volgden enkele nieuwe borders, een osagedoornhaag (*Maclura pomifera*),... zodat een aantal aparte ruimtes ontstonden, zonder echt het totaalconcept uit het oog te verliezen.

Het spreekt voor zich dat het maaien van het gras nu beduidend minder tijd vraagt. Daarenboven wordt een deel van het gazon slechts éénmaal per jaar gemaaid met de bedoeling hier een verschaald grasland te bekomen met een verscheidenheid aan grassen en bloemen. De sprinkhanen appreciëren dit ten zeerste en laten op warme zomerdagen met plezier hun gekras horen.

De muren van het huis werden behangen met allerlei klimplanten. De garage kreeg enkele klimrozen en druiven als aankleding.

De struikenborders worden nu systematisch verjongd (steeds een deeltje) en indien nodig ingeplant. Ook de bospartijtjes worden systematisch gedund om vaste planten en struikondergroei een kans te geven (vooral voorjaarsbloeiers).

Op de achterste perceelsgrens werd een rij wilgen (vooral bindwilg) gepoot. Tusen de wilgen werd met takken een los scherm gevlochten.

Als laatste grote verwezenlijking in de tuin werd een waterzuiveringsstation gebouwd om al het geproduceerde afvalwater te zuiveren voor het terug de bodem indringt.

Wat is er tijdens het bezoek te beleven in onze tuin ?

Meer dan 1000 soorten groeien in onze tuin. Wij hebben een ruime collectie winterbloeierende struiken en voorjaarsbloeiers (speenkruid, meiklokje, salomonszegel, bosanemoon), maar deze zullen niet meer bloeien en grotendeels verdwenen zijn in juni. Het schouwspel zal voornamelijk komen van het totaalbeeld waarin enkele opvallende bloeiende accenten zoals de laatbloeierende pioenen, camassia's, lelies en natuurlijk ook rozen.

Gezien de aandacht die de plantentuin schenkt aan rozen in '98, hier wat meer informatie over onze selectie. We bezitten enkele (klassieke) botanische soorten zoals *Rosa canina* (hondsroos), *R. rubiginosa* (egellantier), *R. moyessii* 'Geranium', *R. rubrifolia* (mooie bottels), *R. omeiensis pteracantha* (mooie doornen / botanisch moeten we van stekels spreken, maar de

zegswijze geen rozen zonder ... stekels ligt me toch niet zo goed in de mond).

De klimrozen ontbreken natuurlijk ook niet zoals de stekelLOZE 'Zepherine Drouhin' en 'Kathleen Harrop' die langs de wandelwegen werden geplant om onnodig menselijk leed bij streling van de passanten te voorkomen. Let wel, er zijn ook nog enkele gestekelde klimmers present met hun bloemen, zoals *Rosa* 'Desprez à fleurs jaunes', een gele noisetteroos (met perzikschijn) en sterke geur, door Desprez geselecteerd in 1830.

Zoals in elke tuin hebben we een reeks nieuwe Engelse rozen zoals 'Gertrude Jekyll', 'L.D. Braithwaite', 'Claire Rose', 'English Garden', 'Heritage', 'Graham Thomas', 'Winchester Cathedral' ... in de bekende volle of gekwartierde bloemen, in een breed scala van kleuren en geuren.

Daarnaast hebben we ook enkele aparte en oude soorten, zoals :

- * *R. centifolia*, de oude boerenroos met sterk bemoste bloemknoppen en natuurlijk een heerlijke geur,
- * 'Charlemagne', een fantastisch geurende rozerode gallica roos uit 1888,
- * 'Versicolor' een oude gallica roos gekend sedert de 16^e eeuw (bleekroze met donkerroze streepjes en een aangename geur),
- * een damastroos uit 1868 genaamd 'Jacques Cartier' met lichtroze volle bloemen die in het midden duidelijk donkerder zijn,
- * de remontarozen 'Baron Girod de l'Ain' uit 1897 met grote donkerrode bloemen met een wit randje en een donkere geur,
- * en Rose de Resht met purperen Camellia-achtige bloemen.

Verder zijn daar een drietal borbonia rozen : 'Louise Odier' (dieproze, sterke geur daterend uit 1851), 'Variegata di Bologna' (wit met purperrode strepen, geselecteerd in 1909) en 'Honorine de Brabant' (lilaroze met stippeltjes en strepen).

Daarnaast nog enkele modernere rozen gaande van het miniroosje 'The Fairy' over 'Julia's rose' (goede roos voor bloemschikken), 'Prima Ballerina' tot de "blauwachtige" 'Mainzen Fastnacht'.

En voor de bloemschikkers de monstruositeitsroos *R. chinensis viridiflora* met leerachtige, blijvende bloemdekblaadjes variërend van groen tot dieprood (reeds gekend sinds 1855).

Let wel, de tuin is zeker geen rozentuin, en naast de eerder genoemde blikvangers zijn er nog vele andere prachtige verschijningen, hiervan wil ik zeker *Anemone rivularis* vernoemen. Naar mijn idee één van de mooiste anemonen (en omdat ik vergeten was de zaadjes van deze soort op te sturen voor de zaadlijst, houd ik enkele plantjes achter de hand voor de bezoekers). Verder bloeien er zeker nog wel wat clematissen, kamperfoelies, en een uitgebreide reeks andere vaste planten (*Apocynum cannabinum*, *Amsonia*, *Boykinia*, ...), maar ik zal u de volledige lijst besparen. U kan inderdaad beter zelf komen kijken wat er op dat ogenblik allemaal bloeit.

Misschien is het interessant om hier nog mee te geven dat wij ons vaak door de neus laten leiden bij keuze van een plant / struik of de selectie van een specifieke variëteit.

Naast de siertuin wordt ook flink wat tuinzweet gestopt in de moestuin. Ook hier kiezen we voor verscheidenheid.

Naast de vele geurende en bloeiende planten heb ik een bijzonder grote interesse voor (ziektteresistente) stekelbessen. Eind juni valt samen met begin van het oogstseizoen en dus zit een degustatie voor de liefhebbers er zeker in.

Tot eind juni ?

Praktisch.

Op zondag 28 juni komen we om 9.30 u samen aan de ingang van de Plantentuin, waar we ons verdelen over de aanwezige auto's.

Leden die rechtstreeks willen gaan, worden bij Marc Geens verwacht om 10 u.

Vanaf Zomergem-kerk volgt hier de routebeschrijving.

Volg de omtrekkende beweging rond de kerk en kies richting Brugge-Knesselare. Nu verlaat u het centrum. Een 500 m weg van de kerk is er een Toyota-garage met benzinestation, volg de weg verder, maar 300 m verder bij het inzetten van een bocht naar rechts moet u een afslag naar rechts nemen. Dit is de Bauwerwaan. U volgt de klim van de Bauwerwaan, en verlaat zo de huizenrij. Na wat maïsakkers en weilanden vindt u dan rechts nr. 34. De woning is wat van de weg af gelegen, en u kan aan de straatzijde parkeren.

Zwijnaarde boven !

Mia STAELENS
Sparrenhof, Grotesteenweg Zuid 26, 9052 Zwijnaarde

Heeft ook uw tuin opnieuw zijn jaarlijkse "beloften" volledig vervuld ? Denkt ook u dat de sneeuwwitte massa van de metershoge krentenboom nooit zo geschitterd heeft ? Dat de reuzengrote *Magnolia* nooit zo uitbundig gebloeid heeft ? Evenals de verschillende sierlijke *Spiraea thunbergii* en *Spiraea vanhouttei*, afgewisseld met het hevige kleurenpalet van *Azalea japonica*, zonder de reeds lang uitgebloeide *Camellia*'s te vergeten ...

De aandacht van de knoestige stam van de 40 jaar oude *Wisteria* werd wat afgeleid door de enorme geurende trossen, die nu een bloementapijt vormen in het ervoor gelegen perk Schneewittchen. De witte tulpen en narcissen rond de vijver vormden een rustpunt voor het intense rose van *Pieris* 'Forest Flame'. Nu maken het centrale gedeelte van de tuin met de borders en rozenperken en vijver zich op om te wedijveren met al die vergane pracht.

Vorige herfst heb ik de grote border bijna helemaal herplant met zeldzame vaste planten, wat plaats latend voor even zeldzame eenjarigen, die in juli, augustus en eigenlijk tot de eerste vorst de fakkel overnemen.

Als bezoekers 500 km heen en weer rijden enkel om mijn tuin te zien, dan word ik daar stil van. En dan denk ik : noblesse oblige, en ga ik weer met vernieuwde moed aan de slag om de tuin nog mooier te maken.

Vandaar dat ik me meer en meer toeleg op zeldzame planten, die toch met een beetje zoeken gemakkelijk te vinden zijn.

Ik hoor liever reacties als : die plant heb ik nog nooit gezien, ze is prachtig ! Ofwel : die plant heb ik ook, maar de witte variant is toch wel heel bijzonder ...

Als iedereen dezelfde planten heeft moeten we bijna niet meer op tuinbezoek gaan bij elkaar.

Op 21 juli wil ik graag de tuin openstellen, enkel voor de Vrienden van de Plantentuin, en ik zal er u met plezier in rondleiden, vanaf 14 u.

Praktisch :

We komen samen aan de ingang van de Plantentuin, om 13.30 u, waar we ons over de auto's verdelen.

Gent : natuur & cultuur

Ferdinand COBBAUT
Korteheerweg 7, 9041 Oostakker

De hoofdstad van Oost-Vlaanderen, de stad waar mobiliteitsplannen ontspruiten uit de fantasiewereld der politici, waar toeristen in bewondering staan wanneer ze de imposante torenrij kunnen bewonderen vanop de Sint-Michielsbrug : de Sint-Niklaaskerk, het Belfort met zijn klokketoren, en de Sint-Baafs-kathedraal met het wereldberoemde schilderij "De Aanbidding van het Lam Gods" van Jan van Eyck, waar Keizer Karel geboren werd, de stad die in 1913 het decor vormde voor een wereld-tentoonstelling, waar Leie en Schelde samenvloeien en de graanhandel ooit deel uitmaakte van het dagelijkse leven, waar de katoenindustrie en de sociale bewegingen zorgden voor vooruitgang, waar de internationaal vereerde en geprezen vijfjaarlijkse bloemententoonstelling "de Gentse Floraliën" plaatsgrijpen, kortom de stad waar onze vereniging en de Plantentuin hun wortels hebben, kennen wij die stad wel ?

De stad combineert een indrukwekkend verleden met een levendig heden. Op vele plaatsen zijn de Middeleeuwen bewaard gebleven : de oude haven met de gildenhuizen aan de Graslei en de Korenlei is slechts een voorbeeld van de reeks prachtige uitzichten die Gent te bieden heeft. Niet ver daarvandaan rijst het Gravensteen, ooit de middeleeuwse burcht van de Graaf van Vlaanderen, nu de grootste toeristische trekpleister en een must voor elke bezoeker uit binnen- en buitenland.

Kennen wij die stad, is u ooit al eens rondgeleid door een ervaren stadsgids ? Bent u ooit al blijven stilstaan bij het "Manneken Pis van Gent", kent u de echte, ware en onvervalste geschiedenis der stroppendragers, hoorde u al ooit spreken van Gentsche kinderkopkens, de Mamelokker,... neen, of wil u gewoon meer weten over de stad, waar u misschien dagelijks doorheen rijdt maar nooit echt als een toerist in rondwandelt, kom dan op zaterdag 5 september om 14.30 uur ons vervoegen.

Praktisch :

Zaterdag 5 september 1998 om 14.30 u aan het standbeeld van Jacob van Artevelde op de Vrijdagsmarkt te Gent.

Rondleiding met gids gedurende 2.30 u.

Tentoonstellingen 1998

Hang- en perkplanten : 15 juni - 30 september

De firma Raes, het graduaat Land- en Tuinbouw (ook een afdeling van de Hogeschool Gent), en onze Plantentuin bieden u een selectie van het assortiment zomerbloeiërs en hangplanten. Speciale aandacht wordt dit jaar besteed aan hangplanten, hun containers en grondmengsels, o.a. met waterbesparende polymeren.

Open : 9-17 u

Toegang : gratis

Help de Plantentuin !

Tentoonstelling : helpende handen

De aanwezigheid van een aantal Vrienden vóór de opening (hulp bij het opzetten) en ná de opening (voor een discreet toezicht, hulp bij de kassa, etc.) wordt door het bestuur van de Plantentuin bijzonder op prijs gesteld.

Daarom, als u kan meehelpen, graag een telefoontje naar de H. K. Otten (09 - 264 5073).

Tentoonstelling : affiches

Voor de komende tentoonstellingen zijn een groot aantal affiches gedrukt. Met dit nummer is reeds eentje mee opgestuurd, maar onze leden kunnen de Plantentuin goed helpen door meerdere affiches hiet te komen ophalen, en te verspreiden bij burens, winkels, ontmoetingszalen, ...

Canarische eilanden : plantenweelde in een notedop

R. VIANE & K. OTTEN
Plantentuin, Gent

Net zoals de Palmengarten in Frankfurt am Main stelt de Plantentuin van Gent zich ondermeer tot doel het publiek tentoonstellingen aan te bieden. Vooral veraf gelegen landen hebben een bijzondere aantrekkingskracht. Denken we maar aan de tentoonstellingen in Frankfurt over planten en landschappen in Chili, Nieuw-Caledonië, Samoa of de Galapagos-eilanden.

Met de tentoonstelling en deze speciale brochure over de flora en vegetatie van de Canarische eilanden stellen we een streek voor die bekend staat als een uitverkoren reisdoel.

Veel bezoekers van de Canarische eilanden bewonderen er de Drakenbloedboom die behoort tot de bijzonderheden van de inheemse flora. Tot op heden blijven deze bomen met hun rood hars - het zogenaamde drakenbloed - legendarisch en geven aanleiding tot allerlei mythische verhalen.

Bij de geïnteresseerden is zeker bekend dat een reeks waardevolle sierplanten oorspronkelijk tot de Canarische flora behoorden, zoals de Cineraria's, of de overal graag geziene Margriet-boompjes en -struiken.

De echte bijzonderheden van de Canarische plantenwereld zijn slechts bij ingewijden goed bekend. Drakenbloedboom noch sierplanten vormen de werkelijke aantrekkelijkheid van de Canarische flora. Vrijwel geen enkele eilandengroep herbergt op zo'n kleine oppervlakte zoveel verschillende levensruimten met zo'n rijke plantenwereld. Deze rijkdom wordt mede bepaald door de verscheidenheid aan klimaatsomstandigheden op de diverse eilanden en in de verschillende hoogtezones.

Sedert de Middeleeuwen worden grote stukken grond landbouwkundig gebruikt voor de productie van constructie- en meubelhout. Daarnaast heeft het toerisme (met de bijhorende grote infrastructuurwerken) de natuurlijke plantengroei mede verminkt. Deze toestand heeft de eilandregeringen ertoe bewogen de overgebleven gebieden zoveel mogelijk te beschermen.

Een groot aantal factoren heeft op de Canarische eilanden de diversiteit aan soorten, de grote rijkdom aan endemen en de zeer gevarieerde levensvormen van flora en vegetatie doen ontstaan. Een bijzondere rol spelen daarbij het zeer afwisselend reliëf en de daarmee gepaard gaande klimatologische diversiteit. Daarbij komen nog de ouderdom, de soort en de verweringsgraad van de lava, factoren die buitengewone substraatverschillen met zich meebrengen. Belangrijk zijn verder nog de expositie (oriëntatie) en de inclinatie van de groeiplaatsen, waardoor groeiplaatsen binnen de Canarische eilanden buitengewoon verschillend kunnen zijn.

De archipel ligt op een 3000 m diep onderzees platform. Alle eilanden zijn overwegend uit vulkanisch gesteente opgebouwd. In het wisselend spel tussen voortgezette vulkanische activiteit en erosie zijn landschappen ontstaan, die in het kustgebied deels bestaan uit grandioze steile kliffen, deels uit vlakke stranden. Het binnenland van de eilanden wordt doorsneden door kloven van verschillende grootte. Vooral de diep ingesneden dalen, die hier de benaming *barranco* krijgen, bepalen het uitzicht van het landschap.

De Pico Viejo in het centrum van Tenerife vormde in 1798 een imponerende, brede lavastroom met een onregelmatig oppervlak. De meest opmerkelijke en recente vulkanische activiteit vond echter plaats op La Palma. Naast talrijke uitbarstingen in de 16de - 18de eeuw zijn hier de uitbarstingen niet ver van Las Manchas (1949) en van de Teneguia vulkaan (1971) het vermelden waard.

In de laagste delen heersen overwegend subtropische, semi-ariëde omstandigheden met gemiddelde jaartemperaturen rond 20 °C. De neerslag is met minder dan 200 mm per jaar duidelijk laag. De daarop aansluitende gebieden zijn koeler en in het algemeen ook neerslagrijker. Met toenemende hoogte matigt zich het klimaat steeds meer, in zoverre de gemiddelde jaartemperatuur tot onder 10 °C daalt in de subalpiene zone van Tenerife.

Op de hogere eilanden worden bovendien stijgingsregens gevormd. In het algemeen bedraagt de jaarlijkse neerslag ca. 800 mm. Daarbij komt hier nog een bijkomende watervoorziening door de mist.

De flora van de Canarische eilanden omvat zo'n 1270 indigene soorten waarvan er 660 soorten, dus 48%, als endemisch aanzien worden.

De volgende geslachten komen in de tentoonstelling uitgebreid aan bod :

- *Aeonium* (Crassulaceae, Vetplantenfamilie),
- *Echium* (Boraginaceae, Ruwbladigenfamilie),
- *Sonchus* (Asteraceae, Composietenfamilie),
- *Carlina* (Asteraceae, id.),
- *Argyranthemum*. (Asteraceae, id.),
- *Sideritis* (Lamiaceae, Lipbloemenfamilie), en
- *Convolvulus* (Convolvulaceae, Windefamilie).

Eveneens wordt de flora en vegetatie van de kustgebieden, van de Canarische halfwoestijn, van de succulentenformatie, van de Canarische laurierbossen, van de Canarische boomheideformatie, van de Canarische dennenbossen, van de montane dwergstruikvegetatie en van rotsen geïllustreerd en besproken.

De uitgave van de vertaalde brochure is gerealiseerd ter gelegenheid van de gelijknamige tentoonstelling in de Universitaire Plantentuin van Gent. De oorspronkelijke brochure is verschenen als Sonderheft 23 van de Palmengarten, Frankfurt am Main.

Praktisch

Deze tentoonstelling loopt van 18 juli tot 2 augustus en is dagelijks toegankelijk van 10 tot 17 uur. De toegangsprijs bedraagt 100 BEF per persoon. Een reductie tot 80 BEF per persoon wordt toegekend voor studenten, 65 plussers en groepen van meer dan 15 personen.

De

VRIENDEN van de PLANTENTUIN GENT

driemaandelijks tijdschrift
zeventiende jaargang
nr. 2 juni 1998
ISSN 0777 - 8821

Redactie :

Paul Goetghebeur, Ledeganckstraat 35, 9000 Gent
tel. : 09 - 264 5055 of 5056, fax : 09 - 264 5334
email : Paul.Goetghebeur@rug.ac.be

Aan de samenstelling van dit nummer hebben meegewerkt :
Ferdinand Cobbaut, Peter Dewulf, Marc Geens, Marc Libert, Karel Otten, Mia Staelens, Bernard Symoens, Ingrid Verdegem, Prof. R. Viane.

Onze welgemeende dank gaat ook uit naar Ferdinand Cobbaut, Gilberte Comhaire-Neyt, Henk Leyseele, Cecile Van Ballaer, André & Denise Wille-D'Haese voor de kopieer-, plooi-, kleef-, sorteer-, en transportactiviteiten, die het verschijnen van het vorige nummer mogelijk hebben gemaakt.

© De Vrienden van de Plantentuin Gent, 1998.

Overname van artikels is alleen mogelijk mits en ná schriftelijke toestemming van de redacteur.

Lidgeld 1998

U kan uw bijdrage overschrijven op rekening 001 - 1192154 - 03 van De Vrienden van de Plantentuin Gent, met de vermelding : lid 1998 **(en graag naam + adres van het lid !)**.

Gewoon lid : 300 BF

Beschermid : 500 BF

Steunlid : 1000 BF

De
VRIENDEN van de PLANTENTUIN
GENT

driemaandelijks tijdschrift
zeventiende jaargang
nr. 2 juni 1998
ISSN 0777 - 8821

3/6124	9050 Ledeberg 1
P.B.	
België-Belgique	

v.u. Paul Goetghebeur
Ledeganckstraat 35
9000 Gent

afgiftekantoor
9050 Ledeberg 1